

Datum
2020-10-27
Vår referens
Daniel Pamp
Utredningssekreterare
Daniel.Pamp@malmö.se

Tjänsteskrivelse

Remiss angående Motion av Mohamed Yassin (MP) om elever som inte är i behov av att undervisas i Svenska som andraspråk **Remiss angående Motion av Mohamed Yassin (MP) om elever som inte är i behov av att undervisas i svenska som andraspråk** **GRF-2020-14166**

Sammanfattning

Mohamed Yassin (MP) har inkommit med en motion. I motionen yrkar motionären att:

1. Att grundskoleförvaltningen och gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen ges i uppdrag att se över vilka elever som idag läser svenska som andraspråk och att samtliga elever ges möjlighet att genomgå en ny bedömning utifrån objektiva kriterier så att eleven får läsa rätt svenska.
2. Att lärare som undervisar inom svenska som andraspråk har behörighet för ämnet.
3. Att grundskoleförvaltningen och gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen tar fram gemensamma bedömningsinstrument för svenska som andraspråk som bygger på objektiva kriterier för Malmös skolor.

Utifrån det som framkommit i denna tjänsteskrivelse och det fördjupade underlag kring undervisningen svenska som andraspråk (GRF-2020-15705-5) anser grundskoleförvaltningen att grundskolenämnden ska föreslås kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige:

1. att avslå den första att-satsen om att ”förvaltningen ska se över vilka elever som idag läser svenska som andraspråk och att samtliga elever ges möjlighet att genomgå en ny bedömning utifrån objektiva kriterier så att eleven får läsa rätt svenska”.
2. att den andra att-satsen om att ”lärare som undervisar inom svenska som andraspråk har behörighet för ämnet”, är besvarad.
3. att avslå den tredje att-satsen om att ”grundskoleförvaltningen och gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen tar fram gemensamma bedömningsinstrument för svenska som andraspråk som bygger på objektiva kriterier för Malmös skolor.”

Förslag till beslut

Grundskolenämnden föreslås besluta

1. Grundskolenämnden godkänner grundskoleförvaltningens förslag till yttrande och skickar det till kommunfullmäktige.
2. Grundskolenämnden föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att:
  - a. att avslå den första att-satsen om att ”förvaltningen ska se över vilka elever som idag läser svenska som andraspråk och att samtliga elever ges möjlighet att genomgå en ny bedömning utifrån objektiva kriterier så att eleven får läsa rätt svenska”.
  - b. att den andra att-satsen om att ”lärare som undervisar inom svenska som andraspråk har behörighet för ämnet”, är besvarad.
  - c. att avslå den tredje att-satsen om att ”grundskoleförvaltningen och gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen tar fram gemensamma bedömningsinstrument för svenska som andraspråk som bygger på objektiva kriterier för Malmös skolor.”

Beslutsunderlag

- Remiss angående Motion av Mohamed Yassin (MP) om elever som inte är i behov av att undervisas i Svenska som andraspråk
- G-Tjänsteskrivelse remiss angående Motion av Mohamed Yassin (MP) om elever som inte är i behov av att undervisas i Svenska som andraspråk
- Bilaga 2 diagram svenska som andraspråk
- (GRF-2020-15705-5) Rapport Fördjupat underlag kring undervisningen i svenska som andraspråk
- Bilaga 1 Rutin för undervisning i svenska som andraspråk GRF
- Förslag till yttrande GRNAU 201106 remiss angående Motion av Mohamed Yassin (MP) om elever som inte är i behov av att undervisas i Svenska som andraspråk

Beslutsplanering

Grundskolenämndens arbetsutskott 2020-11-06

Grundskolenämnden 2020-11-18

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

Ärendet

Mohamed Yassin (MP) har inkommit med en motion. I motionen yrkar motionären på tre olika att-satser som grundskoleförvaltningen har besvarat nedan.

1. Att grundskoleförvaltningen och gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen ges i uppdrag att se över vilka elever som idag läser svenska som andraspråk och att samtliga elever ges möjlighet att genomgå en ny bedömning utifrån objektiva kriterier så att eleven får läsa rätt svenska.

I oktober 2020 läste 9 670 elever svenska som andraspråk i Malmö stads kommunala grundskolor. I skolförordningen går det att läsa vilka elever som har rätt att läsa svenska som andraspråk.

Skolförordning (2011:185)

Svenska som andraspråk

14 § Undervisning i svenska som andraspråk ska, om det behövs, anordnas för

1. elever som har ett annat språk än svenska som modersmål,
  2. elever som har svenska som modersmål och som har tagits in från skolor i utlandet, och
  3. invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en vårdnadshavare.
- Rektorn beslutar om undervisning i svenska som andraspråk för en elev.

15 § Undervisning i svenska som andraspråk ersätter undervisning i svenska.

Svenska som andraspråk får därutöver anordnas:

1. som språkval i grundskolan och specialskolan,
2. som elevens val, eller
3. inom ramen för skolans val.

Eleverna är garanterade minst 1 490 timmar svenska eller svenska som andraspråk under sin grundskoletid och detta får inte minskas som del av skolans val.

Rutiner för undervisning i svenska som andraspråk för Malmö stads grund- och grundsärskolor

I Malmö stads grundskolor och grundsärskolor ska följande rutiner följas gällande undervisning i svenska som andraspråk för Malmö stads grund- och grundsärskolor:

Beslut

Rektor beslutar om undervisning i svenska som andraspråk. Särskild beslutsblankett ska användas. Blankett finns på Komin.

Inför beslut

Beslutet om undervisning i svenska som andraspråk ska bygga på en kvalitativ bedömning av elevens hela språk. Företrädesvis bör en performansanalys (se bilaga 1 ”Rutin för undervisning i svenska som andraspråk för Malmö stads grund- och grundsärskolor”) ligga till grund för bedömningen. Lärare i svenska som andraspråk har kompetens att göra en sådan bedömning.

En kartläggning av elevernas språkdomäner (se bilaga 1 ”Rutin för undervisning i svenska som andraspråk för Malmö stads grund- och grundsärskolor”) kan identifiera de elever som har ett eller flera andra umgängesspråk än svenska. Läraren i svenska som andraspråk bör därefter göra en performansanalys på dessa elever för att säkerställa behovet av undervisning i svenska som andraspråk. Om denna kartläggning sker redan i förskoleklass underlättar det för rektor att inför höstterminsstart åk 1 kunna fatta beslut så att elev med behov redan från början får undervisning i svenska som andraspråk.

Nyanlända elever ska undervisas i svenska som andraspråk. Här behövs som regel ingen performansanalys göras. Som nyanländ räknas en elev i fyra år från det att eleven anlänt till Sverige, förutsatt att eleven anlänt efter skolstart i åk 1. Vid inskrivning av ny elev ska rektor fatta beslut utifrån dokumentation från tidigare skola eller bedömning enligt ovan.

Information till vårdnadshavare

Rektor ansvarar för att elev och vårdnadshavare får information om beslutet, grunderna för beslutet och syftet med undervisning i svenska som andraspråk. Ett stöd för ett sådant samtal finns i bilaga 1 ”Rutin för undervisning i svenska som andraspråk för Malmö stads grund- och grundsärskolor” - Information om svenska som andraspråk”.

Undervisning och bedömning

En elev kan enbart ha undervisning i svenska eller svenska som andraspråk. Eleven kan

följaktligen enbart få omdöme och betyg i det svenskämne eleven undervisats i.

Behörig lärare i svenska som andraspråk kan undervisa eleven antingen i samma undervisningsgrupp som svenska eller i en separat undervisningsgrupp där eleven får all sin undervisning i svenska som andraspråk.

För att följa elevens andraspråksutveckling kan läraren i svenska som andraspråk med fördel använda Skolverkets bedömningsmaterial Bygga svenska¹ eller performansanalys². Senast vid slutet av varje läsår ska läraren i svenska som andraspråk meddela rektorn om en elevs behov av svenska som andraspråk kvarstår.

Avslut

En elevs behov av undervisning i svenska som andraspråk kan upphöra under tiden i grundskolan. Rektor beslutar om avslut efter bedömning av elevens utveckling och behov och dokumenterar detta beslut. Använd blanketten *Beslut om undervisning i svenska som andra språk*, som finns på Komin.

Huvudmannens uppföljning av skolornas användning av rutin för undervisning i svenska som andraspråk.

Utbildningscheferna ska följa upp användningen av rutinerna kring undervisning i svenska som andraspråk.³

Utmaningar

Grundskoleförvaltningen har identifierat ett antal utmaningar med detta. För det första behövs det funderas över vilka elever som är tänkta att bli bedömda. När det gäller de flesta elever som en lärare undervisar, kan läraren ofta snabbt avgöra om eleven ska läsa svenska som andraspråk eller svenska genom att utgå från kriterierna i skolförordningen (Skolförordning, 2011:185, 14 §). Bedömningen kan göras med hjälp av vardagliga observationer, moment i undervisningen, språkutvecklingsanalyser samt olika kartläggnings- och diagnostiska material. Dokumentationen av elevens andraspråksutveckling görs förslagsvis i Skolverkets bedömningsmaterial Bygga svenska. De elever som läraren däremot inte tydligt och lätt kan avgöra vad de ska läsa, bör läraren göra en djupare bedömning av. Då finns det flera olika bedömningsstöd som kan vara användbara:

---

¹ <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/bedomning-i-grundskolan/bedomning-av-nyanlanda-elevs-kunskaper-i-grundskolan/bedomningsstod-for-nyanlanda-elever-i-grundskolan>

² <https://www.andrasprak.su.se/om-oss/vanliga-fr%C3%A5gor/grundskola/vad-finns-det-f%C3%B6r-tester-i-svenska-som-andraspr%C3%A5k-1.82189>

³ <https://cityofmalmo.omniacloud.net/171-grundskoleforvaltningen/rutin-for-undervisning-i-svenska-som-andrasprak>

	Vad?	För vem?	När?	Vem genomför? (rekommendation)	Varför?
Bygga svenska	bedömningsstöd för nyanlända elevers andraspråksutveckling (i alla skolämnen)	nyanlända elever men även för andra flerspråkiga vid behov (inte obligatoriskt)	kontinuerligt i åk 1-9 samt gymnasieskolans individuella program	lärare i sva	underlag för återkoppling och planering av undervisningen (i alla skolämnen)
Nationellt bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling	bedömningsstöd för läs- och skrivutveckling utifrån kursplanen åk 1-3 sva/sv	alla elever i åk 1-3 (obligatoriskt för åk 1)	som avstämning två gånger under läsåret i årskurs 1-2. 1 gång i åk 3 (ht)	lärare i sva/sv	stöd för uppföljning och bedömning av elevernas läs- och skrivutveckling i enlighet med kursplanerna likvärdig bedömning
Nya språket lyfter!	bedömningsstöd utifrån kursplanen åk 1-6 sva/sv med särskilt tonvikt på läsutveckling	alla elever i åk 1-6 (inte obligatoriskt)	kontinuerligt åk 1-6	lärare i sva/sv	stöd för uppföljning och bedömning av elevers språkliga förmågor i enlighet med kursplanerna likvärdig bedömning
Språket på väg	bedömningsstöd utifrån kursplanen åk 7-9 , inom samtala, tala, skriva och läsa	alla elever i åk 7-9 (inte obligatoriskt)	kontinuerligt åk 7-9	lärare i sva/sv gärna i samarbete med modersmåls lärare	stöd för uppföljning och planering med sikte på kunskapskraven åk 9
Kartläggning steg 2, litteracitet	kartläggning av nyanlända elevers litteracitet på sitt starkaste språk	nyanlända elever (obligatoriskt)	avstämning , 1 tillfälle, inom 2 månader från skolstart	sva-lärare på Mottagningsenheten med hjälp av tolk	utgör underlag för årskursplacering, ämnesfördelning samt planering av undervisning
Hitta språket	kartläggning av språklig medvetenhet i förskoleklass	alla elever i förskoleklass (obligatoriskt i från HT 19)	avstämning , 4 tillfällen, under höstterminen	undervisande lärare	stöd för uppföljning och planering med sikte på kunskapskrav i åk 1 och 3

Vill man göra en djupare analys och få en bred insikt om var en elev befinner sig i sin andraspråksutveckling kan läraren göra en performansanalys. Då tittar man på olika språkliga drag, grammatiska användningar och grammatiska fel och kan då se på vilken nivå eleven befinner sig på. Exempelvis kan man då se om eleven har många vanliga andraspråksdrag i sin text och om den då bör läsa svenska som andraspråk, eller om eleven ligger på en högre, mer avancerad nivå och ska läsa svenska. Denna analys bör göras av en lärare som är väl insatt hur man använder sig av en performansanalys. De elever som oftast är svåra att avgöra om de ska läsa svenska eller svenska som andraspråk är de elever som kommit långt i sin språkutveckling.

En viktig sak att beakta, oavsett vilket bedömningsstöd man använder sig av när man ska avgöra om en elev ska läsa svenska/svenska som andraspråk, är att man inte nödvändigtvis behöver använda sig av hela materialet. Det vill säga man kan titta på några delar av "Bygga svenska" eller några delar av en "Performansanalys".

Hur ser möjligheterna ut att göra ny bedömning av samtliga elever?

Detta behöver man inte göra, se svar ovan.

2. Att lärare som undervisar inom svenska som andraspråk har behörighet för ämnet.

Rektor har ansvar för att eleverna får det stöd de har rätt till för att nå målen. Rektor ska också vara en pedagogisk ledare och är chef för lärarna och övrig personal på skolan. Förvaltningen kan skapa förutsättningar för detta men det finns ingen möjlighet för förvaltningen att bestämma över vem rektorn ger i uppdrag att bedriva undervisningen i svenska som andraspråk på den enskilda skolan. Förvaltningen har gjort en kartläggning över fördelningen av antalet lärare med behörighet i svenska som andraspråk i förhållande (se bilaga 2) till antalet elever som läser svenska som andraspråk på de respektive skolorna. I stora drag är det en mycket ojämn fördelning av antalet behöriga lärare i svenska som andraspråk.

Det går dock inte att säga vilka ämnen eller för vilken årskurs de enskilda lärarna undervisar i utan att genomföra en fördjupad kartläggning.

3. Att grundskoleförvaltningen och gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen tar fram gemensamma bedömningsinstrument för svenska som andraspråk som bygger på objektiva kriterier för Malmös skolor.

Grundskoleförvaltningen anser att den inte ska ta fram några nya bedömningsmallar, när det finns utmärkta redan (se ovan). En andraspråkslärare har kompetens nog att avgöra vilka/vilken elev som ska läsa svenska eller svenska som andraspråk utifrån de bedömningsinstrument som redan finns. Bygga svenska och performansanalys är två utmärkta bedömningsstöd att använda. Rektorererna ska se till att skolorna har rutiner kring när man gör dessa bedömningar och att de görs och av en lärare som är väl insatt i dessa bedömningsstöd.

Utifrån olika skolors önskemål kring frågor som berör svenska som andraspråk har bland annat följande insatser gjorts ute på en del av Malmös grundskolor av grundskoleförvaltningens språksektion som idag är placerad på PDM på utvecklingsavdelningen:

- Upprätta och implementera rutiner för ämnet svenska som andraspråk
- Rutiner/Organisering kring undervisning: Förberedelseklass/Direkt inkludering
- Bedömning kring vem som ska läsa ämnet svenska som andraspråk eller svenska. Bland annat implementera olika bedömningsverktyg såsom: performansanalys, "Bygga svenska", "Hitta språket", "Nya språket lyfter".
- Nationellt bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling utifrån svenska som andraspråksperspektivet.
- Sambedömning vid nationella prov i svenska som andraspråk och resultatuppföljning i svenska som andraspråk.

Mer om detta går att läsa i rapporten "(GRF-2020-15705-5) Rapport Fördjupat underlag kring undervisningen i svenska som andraspråk".

Rektorn har det slutgiltiga ansvaret för vem som ska läsa svenska eller svenska som andraspråk, men kan delegera ansvaret till en svenska som andraspråkslärare som kan utföra själva bedömningen.

Ansvariga

Roberto Citterio Avdelningschef

Anders Malmquist Förvaltningschef

Antal behöriga SVA-lärare och antal elever som läser SVA

